

Internetconsultatie Zevende actieprogramma nitraatrichtlijn, lijst van wintergewassen

Reactie van de vereniging Vlas en Hennep.NL, de Nederlandse organisatie van telers en verwerkers van vlas en hennep

De landbouwer die gewassen teelt op zand- of dalgrond, zal in 2023 verplicht worden om vóór 1 oktober een vanggewas in te zaaien. Een uitzondering geldt voor wintergewassen. Onderstaand wordt uiteengezet wat de gevolgen zijn voor de teelt van de gewassen vlas en hennep in Nederland (2022, voorlopige cijfers CBS, vezelvlas 1.985 ha, vezelhennep 1.684 ha).

Vezelhennep

Voor de teelt van vezelhennep (gewascode RVO 944), die in Nederland in hoofdzaak op zand- en dalgrond plaatsvindt, zijn de gevolgen nu al te merken. Telers aarzelen, gezien alle onzekerheden, om voor volgend jaar een teeltcontract aan te gaan.

Op de ontwerprijst van wintergewassen die nu voorligt, wordt hennep namelijk niet genoemd. Dat is wel dringend gewenst. Anders kiest de landbouwer, voor de zekerheid, in plaats van vezelhennep, een gewas waarvan hij zeker weet dat het ruim voor 1 oktober van het veld is, bijvoorbeeld tarwe of gerst. Zeker nu de prijzen van de granen hoog zijn. Hierdoor komt de grondstofvoorziening voor de beide Nederlandse hennepverwerkers in gevaar en zullen zij zich, meer nog dan nu al het geval is, moeten bevoorraden in het buitenland, vooral vanuit Duitsland.

Ter toelichting het volgende: vezelhennep zou moeten worden aangemerkt als wintergewas, omdat het niet alle jaren mogelijk is om de gehele oogst binnen te halen vóór 1 oktober. De hennep wordt voor 1 oktober gemaaid, maar moet daarna nog enkele weken op het veld liggen om te roten. Als het weer daarna vochtig is, lukt het niet om het hennepstro voor 1 oktober droog binnen te halen. Dit komt vrijwel ieder jaar voor op een aanzienlijk aantal percelen. Daarna, in de herfst of zelfs in de winter, is dan meestal nog wel mogelijk om het hennepstro binnen te halen.

Het rootproces is nodig voor een goede verwerking van de hennep. De vezels komen door inwerking van dauw of regen los van de houtige stengeldelen. Daardoor is het mogelijk om bij de verwerking een zuivere vezel te verkrijgen.

In theorie zou te overwogen zijn om samen met de hennep een vanggewas als onderzaai in te zaaien. Echter, een onderzaai past niet bij de teelt van hennep om 2 redenen. De eerste is dat het onzeker is of de onderzaai slaagt. Hennep is een dicht gewas. Onkruid krijgt daardoor weinig kans, en dat geldt ook voor een onderzaai. De tweede moeilijkheid is de periode van het roten op het veld. Stel dat de onderzaai gelukt is en er een gewas begint te groeien. Dan groeit dat door de hennep heen die op het veld ligt te roten. Daardoor wordt het onmogelijk om het hennepstro nog voldoende droog op te rollen, ook omdat er allerhande vers groen tussen komt te zitten.

Tenslotte brengt de deadline van 1 oktober ook met zich mee brengen dat het niet meer mogelijk is om van vezelhennep het zaad te winnen. Het gewas rijpt namelijk laat af.

Graag zijn wij bereid om samen met de deskundigen die door het Ministerie van LNV zijn ingeschakeld een oplossing te vinden voor het bovengenoemde knelpunt. Hennep is een diepwortelend gewas dat in vergelijking met veel andere gewassen een bescheiden N-gift vraagt. Wellicht is het mogelijk om op basis van gegevens uit onderzoek te onderbouwen dat het risico van N-uitspoeling na te teelt van hennep gering is.

Vlas

Vezelvlas (gewascode RVO 3736) is een teelt die, normaal gesproken, in het voorjaar van start gaat. De uitzaai vindt plaats in maart of april, de oogst is in de zomermaanden. De teelt komt in hoofdzaak op kleigrond voor.

In de afgelopen jaren worden er van vlas in beperkte, maar toenemende mate ook wintervariëteiten uitgezaaid. De zaaitijd is: oktober tot begin november in het jaar dat voorafgaat aan het oogstjaar. De reden is dat hierdoor risico's worden gespreid. Een gewas dat in het voorjaar wordt uitgezaaid, kan last hebben van droogte in het voorjaar, terwijl een wintergewas, dat vroeger is, daaraan net weet te ontsnappen. Droogte in het voorjaar is iets waarmee we in de afgelopen jaren steeds meer geconfronteerd werden. Het klimaat vertoont meer extremen dan vroeger.

Bovendien is wintervlas ook iets eerder rijp dan vlas dat in het voorjaar wordt gezaaid. Daardoor is het mogelijk om oogstmachines efficiënter in te zetten. Eerst wordt het wintervlas geoogst en daarna het vlas dat in het voorjaar is gezaaid. We verwachten dat het aandeel wintervlas binnen het totale vlasareaal om de bovengenoemde redenen in de komende jaren zal toenemen.

Ook voor olievlas (gewascode 666) worden rassen ontwikkeld die geschikt zijn als wintergewas. De verwachting is dat die rassen over enkele jaren beschikbaar komen. (2022, voorlopig cijfer CBS, olievlas 99 ha).

Om de bovengenoemde redenen zou wintervlas opgenomen moeten worden op de lijst van wintergewassen.